

Látomás híres gyógyulásokról

A CSORVÁSI CSODADOKTOR ÉS MÁS ESETEK

Az én Joó Györgyöm: nagyapám testvéröccse, Csernus Feri bátyám. Csak győzné jegyezni a tollam s emlékezetem az ő végenincsen elbeszéléseit. Olyan pontosan fogalmaz, hallom, amint beszéd közben, gondolatban kiteszi a pontosvesszőt.

A napokban levelet kaptam tőle, este írhatta, éjszaka inkább, amikor előbb már megetette állatait, minden házimunkáját elvégezte, s eszébe jutott, hogy legutóbbi beszélgetésünkhöz lenne még hozzáadnivalója.

„Kedves Lajoskám, küldök még pár gondolatot... Egyébként megvolnánk, csak fázunk. Érelődik bennem az elhatározás: fűtőtesteket próbálok eladni az Egyenlítő tájékán...” Neve-tek tréfás kísérőlevelén. Ha jellemezni kellene, ő tényleg ilyen, egész életében fűtőtesteket árult az Egyenlítő vidékén, jelképesen szólva, valójában pedig: egész életében kísértette a szép lehetlent. Nincsen más dolgom, kitenni a kettőspontot, ami alább következik, levelében szó szerint leírva állt.

...Közvetve az életemet is egy parasztorvosnak köszönhetem, aki születésem előtt anyámat visszahozta a sírból. Anyám, mikor 1905-ben megszülte a negyedik családját, súlyosan megbetegedett. Az orvosok teljesen tehetetlennek bizonyultak a betegséggel szemben, sőt még azt sem tudták megmondani, mi a baja?

Anyai nagyapám néhány évvel az eset előtt halt meg, nagyobb összeget örököltünk utána, így telt a gyógykezelésre. Egyébként akkoriban egy ilyen súlyos betegség egyenlő volt a család tönkremenésével, annyira drága volt az orvos, a gyógyszer, kórház. Apám elmondása szerint 50 hold föld árát költöttük anyám betegségére három év alatt, teljesen haszontalanul, sőt, mint utóbb kiderült, épp ezek a gyógykezelések juttatták a sír szélére. A Monarchia legjobb orvosainál járt anyám, akik minden létező gyógymódot végigcsináltak vele — hiába. Akkoriban a vizesborogatás volt a „sláger”, hideg priznic, meleg priznic. Meg a fürdők: Herkulesfürdő, Gyopáros, Pöstyén, Karlsbad (Karlovy-Vary), Báden, Fiume, Cirkvencia, Póla, Dubrovnik, meg a többi, amelynek a nevére már nem emlékszem — hiába. Csak a pénz úszott, pedig anyám — ha nem kellett befeküdnie a szanatóriumba — sohasem lakott szállodában, csak a legegyszerűbb családi házaknál. 1908 nyarán aztán bezárult a kör: a helyi kezelőorvos közölte apámmal, hogy nincs melegség, legfeljebb 2—3 hét az élet. Utána még elmentek egy helybéli öreg orvoshoz, aki szintén azt mondta, hogy ő sem tud segíteni, de ajánlja a csorvási csodadoktort, talán az még tehet valamit. Apám, aki 4 elemije dacára sokatolvasott, felvilágosodott ember volt, csodálkozott, hogy egy orvos egy „kuruzslót” ajánl, de az orvos megismételte az ajánlatát: — Menjenek csak nyugodtan. Barátom, az az ember nem kuruzsló, hanem a legnagyobb tudós, akivel valaha is ebben a szakmában találkoztam. Nem ráolvasással gyógyít az, hanem rendes orvosi módszerekkel, csak mintha flúdiум volna az ujjaiában, valósággal belelát az emberi testbe. És erre mi, orvosok, képtelenek vagyunk. De tudja a bajok orvosságát is. Az én feleségemet is ő mentette meg a haláltól. Még azt is megmondom magának — de csak titokban, mert a többi orvos megharagszik rám, ha megtudják —, hogy a vele folytatott beszélgetések életem legnagyobb élményei voltak. Hihetetlen, hogy mit tud az az ember az emberi testről. Egyetlen napot se késlekedjenek az indulással, mert itt már alig van élet.

Másnap apámék el is mentek Csorváásra, vonattal. Valóságos tömeg szállt le az állomá-

son, nagy része a parasztorvoshoz tartott. 8—10 konflis várta a vendégeket az állomáson, és apáméknak csak a harmadik fordulóban sikerült kocsit kapni.

De most már talán illik is elmondani, ki is volt ez az Antal bácsi? (Apám említette a vezetőknévét is, de már elfelejtettem.) Eredetileg ő volt Csorváson a községi csorda pásztora. Eleinte csak állatokat gyógyított, aztán embereket is. Az orvosok persze üldözték és üldöztették. A csendőrök mindennapi „vendégei” voltak, még a legelőszélen a bokorba bújva is lesték, mert a betegek ott is felkeresték. Aztán meggyógyított két, menthetetlennek vélt Habsburg-főherceget és azok aztán hálából kijárták neki, hogy a továbbiakban zavartalanul gyógyíthatott. Már nem emlékszem, hogy apám említette-e annak idején nekem, de néhány hónappal ezelőtt egy rádióriportból, amelyet Mészáros Ferencel, a híres pitvarosi gyógyással készítenek, megtudtam, hogy Antal bácsi más uralkodócsaládoknál is gyógyított, így többek közt járt az angol királyi családnál is. Mészáros Ferenc egyébként, mint a riportból kiderült, unokaöccse volt Antal bácsinak, és e rokoni kapcsolat indította el őt is a rögös, üldöztetésekkel teli „pályán”. Közbevetőleg Mészáros Ferencről is hadd mondjam el, amit tudok. Forrásaim: nála járt ismerőseim elbeszélései, rádióriportok, amiket hallottam, és újságcikkek, amelyeket olvastam. Ő aránylag elég nagy publicitást kapott, mégis úgy érzem, hogy egy ilyen jellegű beszámolómlóm nem lenne teljes, ha nem szólnánk róla is.

Mint már előbb említettem, az indítást nagybátyjától, a csorvási gyógyásztól kapta. Aztán nyakába vette a világot és utazásai során igyekezett az érintett országok népgyógyászati eredményeit is megismerni.

Vele kapcsolatban is hallottam, hogy a sertés frissen lefejtett szalonnáját rávarrta a betegre. A kúra teljes gyógyulást eredményezett. Egy másik betegével lenyeletett egy 8—10 centi hosszú halat. Bizonyos idő után a beteg kihányta a halat, s a pikkelyek tele voltak emberi hajszálakkal. Valószínűleg fésülködés közben, hajtúvel vette a szájába az asszony és onnan juthatott a bélbe. Igaz-e? Óriási gyakorlata volt a betegségeknek a köröm elszíneződése alapján történő felismerésében. Egy ízben például meglátogatta három orvos. Magatartásukból bár tökéletesen kiviláglott, hogy sarlatánnak tartják, némi gúnnyal megkérték mégis, nézze meg az ő körmüket is.

Kettőjüknél nem talált rendellenességet, a harmadiknak azonban megjegyezte, sürgősen vizsgálta meg magát, mert beteg a mája! Az illető orvos — afféle szakemberes, úriemberes és diplomás fölénnyel: kinevette. Két év múltán aztán valóban megbetegedett a májával. Felvágták, de tüstént vissza is varrták. A mája menthetlenül rákos volt, néhány nap múlva meg is halt. Ha akkor gyógyszeres kezelés alá vettette volna magát, mikor Mészáros Ferenc szólt neki, életben maradt volna.

Egy ízben elvittek hozzá lovaskocsival egy serdülő parasztyereket, akinek az egyik lába öt centivel rövidebb volt. A szülők csecsemőkora óta mindenhová vitték, de az orvosok nem tudtak vele mit kezdeni. Mészáros Ferencet nem találták otthon, a felesége pedig — mivel nagyon megviselték a zaklatások — nem mondta meg, hogy hol van. Végül a szomszédoktól tudták meg, hogy szánt kint a határban. Odakocsikáztak és megmondták, mi járatban vannak. Mészáros Ferenc megállította a lovait a tábla végén, a gyeplőt ráakasztotta az eke szarvára, a gyereket lefektette a meredek árokpartra, kézbe vette a zsugorodott lábat, rántott rajta egyet, aztán szólt a fiúnak, hogy álljon talpra. A két láb teljesen egyforma volt. Amikor ezt az esetet később elmondta az őt leckéztető orvosoknak, azok letámadták, hogy miket hazudozik össze-vissza. Erre ő kijelentette, hogy nincs több szava hozzájuk.

A fia orvos lett. Bevallása szerint szinte nem is tudja, hogyan lépett erre a pályára, hiszen gyerekkorának állandó nyomasztó élménye volt a zaklatás. Most, felnőttként már érti, hogy a küldetést az üldöztetések ellenére is teljesíteni kell. Csak azt fájjalja, hogy apja egyedülálló tehetségét nem örökölte, és eltanulni se tudta tőle. Ő például a köröm elszíneződéséből nem tudja felismerni a betegségeket.

De térjünk most már vissza édesanyámra és az ő különös gyógyulására. Antal bácsihoz, a csorvási községi csorda pásztorához mentünk... A ház, ahova a konflis apámékat vitte, egy-

szerű, szegényemberes, zsúpfedeles parasztház volt, olyan, amilyen jó pár millió akadt az országban. 400 szögletes portával. Apám letámogatta anyámat a kocsról, s megálltak a sarkig tárt nagykapuban, mert a portán összezsúfolódott tömegetől nem tudtak beljebb menni. Eltelt vagy öt perc, amikor Antal bácsi kibocsátott egy beteget, aztán felállt egy sámlira, körülhordozta a tekintetét a sokaság felett, míg végül megállapodott a szemé anyámon és így szólt: — Ott leghátul az a pirosarcú menyecske jöjjön be, mert az itt a legbetegebb. Lett erre nagy zúgás, hiszen volt a betegek között olyan is, aki már egy hete várt bebocsáttatásra — hiába. Egy asszony oda is szólt: — De Antal bácsi, ennek az asszonynak az arca olyan piros, mint az alma! Jól mondja — válaszolt az öreg — ez a szerencsétlen teremtés tényleg olyan, mint némelyik alma, amely kívül piros, de belül csaknem teljesen rohadt.

A lakás egy konyhából meg egy szobából állott, abban rendelt a gyógyász. Antal bácsi megkérte anyámat, hogy a felső testét meztelenítse le, aztán lefektette egy díványra és a szokványos orvosi módszerekkel átkopogtatta a mellkasát, aztán végignyomkodta a gyomrot és így szólt: — Hát magát asszonyom jól elkezelték. Hideggel rakták, mikor meleggel kellett volna, és meleggel, mikor hideggel kellett volna. A baj a gyomorban. A priznic, a fürdők, amiket rosszul alkalmaztak, meg a helytelen orvosságok miatt a gyomor telerakódott gennyel, és mivel nem tudott idejében kitisztulni, mostanra olyanná vált, mint a vadhús és nagy pusztítást végzett: lepörkölte a bélbolyhokat, eltömte a légzőnyílásokat és tönkretette a bélfalat. A maga gyomra olyan, mint amikor disznóöléskor látni olyan gyenge, szakadozó belet. Teljesen nem is lehet meggyógyítani, ahhoz már a betegség első évében el kellett volna hozzám jönnie, de az életét annyival meghosszabbítom, hogy a gyermekeit fel tudja nevelni. De több család lehetőleg ne szülessen! Én most felirok magának egy orvosságot. Ezt az én füveimből a helyi gyógyszerész készíti el, és az is fogja maguknak kiadni. Ebből a főzetből vegyen be naponta háromszor egy-egy evőkanállal. Mikor a hetedik kanállal bevette, már kéznél legyen a mosdótál, mivel legkésőbbben a kilencedik kanálnál megindul a hányás, vagyis kitisztul a gyomor. Kifelé menet még apámnak odasúgta: — Majd gyomorrákban fog meghalni úgy 18—20 év múlva.

Ahogy hazautaztak, anyám megkezdte az orvosság szedését. A nyolcadik kanál bevétele után megindult a hányás, és anyám rettenetes kínok közt egy mosdótálnyi vadhússá vált gennyet hányt ki. Felgyógyulása után még hárman születtünk! Engem már nem is tudott felnevelni. 13 éves voltam, mikor a gyomorrák végzett vele 1929-ben, pontosan úgy, ahogy Antal bácsi annak idején megmondta.

Apám még jó néhány más, csodálatos gyógyításáról tudott. Ezek közül szeretnék még egyet itt megemlíteni:

Egy B. I-né nevű helybeli parasztasszony gyógyításából éppúgy „kihegyesedtek” az orvosok, mint az anyáméból. Antal bácsi megvizsgálta, aztán így szólt. — Biztosan van otthon hízójuk. Áldozzanak fel egyet, csak a szalonnája kell a dologhoz, a húsát dolgozzák fel. Szóval: egy 80—100 kilós hízót öljenek le, aztán azonnal, perzselés nélkül fejsék le a szalonnáját és varrják rá a fiatalasszony meztelen testére, hónaljtól lefelé. 3 napig háborítatlanul hagyják rajta, aztán fejsék le róla! — Úgy is tettek. 3 nap után, ahogy a szalonnát lefejtették, az tele volt több tucat 6—8 centis kukaccal. A fiatalasszony napok alatt talpraállt.

Még van egy dolog, amit ezzel a csodálatos emberrel kapcsolatban kell említenem. Ezt is apámtól hallottam, de hogy a legenda szülte-e vagy valóban megtörtént, azt ő se tudta megmondani. Mindenesetre az akkori úri világ viszonyai közt nagyon könnyen megtörténhetett.

Szóval, volt ennek az Antal bácsinak egy fia, aki örökölte apja zsenialitását, és aki a főúri pártfogók segítségével bejutott a kolozsvári orvosi egyetemre. Egy parasztfiú. Ez akkor szentségtörésnek számított. A többiek soha nem fogadták be, és az meg külön felingerelte őket, hogy mint az évfolyam legjobb hallgatója, summa cum laude végzett. Tanárai azt jósolták: olyan büszkesége lesz az orvostudománynak, mint Semmelweis, Koch vagy a Korányiak. Az avatási banketten lefordult a székről és fél perc alatt meghalt. Az úri fiúk megmérgezték, nem tudták elviselni, hogy egy parasztfiú külön legyen náluk.

Valamikor a harmincas évek végén betért hozzánk éjszakai szállásra egy hajcsár. Ezek af-

féle kóborló emberek voltak, akik esetenként kialakított bérért a hentesek és marhakereskedők által a vásárokon megvett jószágokat elhajtották vagy egy másik vásárra, vagy valamelyik vágóhidra.

Nekünk a gazdaságban átlag 18—20 darab marhánk volt, és ennyi állat közt mindig akadt egy-kettő, amelynek golyva, vagy ahogy felénk nevezték, guga volt a nyakán. Akkoriban ez gyakori betegség volt, ma már alig fordul elő. Ettől az állat közérzete nem romlott meg, talán a fejlődésben gátolta egy kicsit. Némelyik ilyen golyva átmérője elérte a 15—20 centit. Az állatorvosok kezelési módszere az volt, hogy felvágták. De ennek következtében az erek nem tisztultak ki eléggé, és egy felvágott golyva helyett a nyak más részein 3—4 új keletkezett.

Nos, akkoriban, hogy az a hajcsár szállást kért, egy másfél éves üszőnk nyakán, alul a lebernyegben egy gyerekfej nagyságú golyva keletkezett. A hajcsár jól szemügyre vette és kijelentette, hogy ő úgy kigyógyítja az üszőt, soha többé nem lesz rajta golyva. Nem kell hozzá más, csak egy szijgyártó ár és egy gyűszűnyi köles. Az üsző fejét jól megkötöttük egy fához, a test két oldalához egy-egy erős rudat tettünk, hogy az állat nyugalmi helyzetben maradjon, a hajcsár pedig az árral a golyva körvonala mellett, a nyak mindkét oldalán centiméterenként kis mélységű lyukat fűrt a lebernyegbe, és bámulusos kézügyességgel mindegyik lyukba tett egy-egy kölesszemet. Egy hét múlva a lyukak vonalán a bőr egybefüggően egy keskeny csíkban elvált az izomzattól, újabb 3 hét múlva a golyva, mint egy hálószatyorba helyezett és leelőgő labda, eltávolodott a nyaktól. Persze a golyva helyén megfelelő nagyságú gödör keletkezett a nyakban, és annak közepétől csüngött lefelé a golyvát körülvevő izom és nyirokérhalmaz. Két hónap után a távolság húsz centire nőtt, három hónapra az egyre zanzásodó golyva már az üsző térdét verte, úgyhogy a nyaküreggel már csak egy kisujj vastagságú, pergamentté aszalódott anyag kötötte össze. Majd néhány nap múlva végleg kiszakadt. A lassú eltávolodás nyomán az erek teljesen kitisztultak, és az állat soha többé nem kapott golyvát.

Még a háború előtt történt, talán 37-ben, hogy a szomszédos urasági birtokon több birka megbetegedett kergekórban. Ez abban áll, hogy az állat agyában 4—5 darab, rendkívül mozgékony, giliszta alakú féreg tenyészik ki (a népnyelv „motosz”-nak nevezi), emiatt a birka elveszti egyensúlyérzékét, legelés helyett tántorgó mozgást végez és gyorsan leromlik. Így aztán levágni sem nagyon érdemes. Különösen nagy a veszteség értékes tenyészállatok esetében. Az orvosi tudomány akkoriban teljesen tehetetlen volt ezzel a bajjal szemben, és ha jól tudom, ma is az.

Abban az időben került a gazdaságba egy fiatal gazdatiszt, valahonnan a Hortobágy mellől. Ez engedélyt kért és kapott a tisztartótól, hogy a beteg állatokat kigyógyíttassa. Lehívott a Hortobágyról egy idős számadó juhászt. A műtétet én is végignézttem. Az öreg utasítása szerint az állatokat egyesével lekötözték egy ferdén a bakra támasztott deszkához. Amikor ez megtörtént, a számadó elővette a bicskáját, kinyitotta, az agy felett kereszt alakban felmetesztette a homlokbőrt, a bőrszeleteket négy gombostűvel — miután félrehajtotta azokat — le-tűzte, hogy vissza ne húzódjanak, majd a bicska hegyét a csupaszh koponyacsontra illesztve szabad öklével egyenletesen ütögetni kezdte a bicskanyél végét. Ily módon egy kétforintnyi léket vágott az agy felett a koponyacsontba úgy, hogy egy keskeny részt átvágtatlan hagyott. Aztán a körülvágott csontot, mint egy teáskanna fedelét félrehajtotta, hogy láthatóvá vált az agy. Akkor elővett egy vékony, fényes rézdrótot, egyik végén csinált egy pici kampót, vagyis visszagörbítette, belemártotta valami fertőtlenítő folyadékba, aztán belenyúlt a dróttal az agyba és egymás után halászta ki a 6—8 centi hosszú motoszokat, egy-egy birkából négyet-ötöt. Mikor ezzel a művelettel végzett, a felhajtott csont szélét megkenste timsóval, visszahajtotta a helyére, így az pillanatok alatt odaragadt. Aztán a bőrt hajtotta vissza és összevarrta. A földre kidobott kukacok úgy táncoltak, mint egy-egy csörgőkigyó. Az operált birkák pedig feloldozásuk után a legkisebb bágyadtság nélkül legelni kezdtek, sőt volt olyan, amelyek játékosan ráugrott a másikra.

Dr. K. L. orvostól hallottam évekkal ezelőtt a következő történetet:

A sógora — szintén orvos — az ötvenes évek elején egy nagy Békés megyei község főorvosa és egyben sportkört elnöke volt. Egyik tehetséges játékosukat leigazolta egy budapesti nagyklub futballszakosztálya, és ellenszolgáltatás barátságos mérkőzést játszott a helyi csapattal. A kispadon szomorúan figyelte a játékot a klub egyik válogatott játékosa (jelenleg külföldön működő jeles edző), aki már több éves makacs sérüléssel bajlódott. Az orvos megszólította: — Még most sem jó a csikó, I. úr? — Nem is lesz ez már jó soha — mondta a játékos. — Voltam már vele mindenfelé, szinte egész Európában, többek közt a híres svájci és angol professzornál is, a legjobb professzorok gyógyítottak, kétszer operáltak, egy vagyont költöttem rá, hiába. — Nos, ha rám hallgat, holnap ilyenkor jó lesz a lába — mondta az orvos. Hitetlenkedve nézett a fiú, de aztán csak rábízta magát az orvosra. Az másnap reggel beültette az autójába és elvitte a megye egy másik helységébe B. bácsihoz, a neves csontkovácsához. Az nevetve fogadta. — No, fiatalúr, maga is csak bejött az én utcámba. Kár, hogy nem három évvel ezelőtt jött el. Lefektette a szelonra, áttapogatta, meghajlítgatta, aztán szólt neki, hogy szorítsa jól össze a fogát, majd jó nagyott rántott a lábán, úgy, hogy a beteg elordította magát a fájdalomtól. Aztán a csontkovács így szólt: — Na, fusson egyet! Így is tett. Először az udvaron futott néhány lépést, aztán kiszaladt az utcára és így kiáltozott: — Istennel találkoztam, Istennel találkoztam! — Két hét múlva már játszott.

Nem akarok jogcímet formálni arra, hogy a népi gyógyászat helyzetét elemezzem, viszont úgy érzem, kötelességem volt ezeket elmondani. Be is fejezem. Családoddal együtt köszönöttek.

Kedves Feri bátyám! Köszönöm levelét. Nem válaszoltam rá; miért is, miért is nem. —

KARÁCSONYI, ÚJÉVI VONATOK

Karácsonykor megfordulnak a sínek, visszafelé futnak a vonatok. A kövek lezuhannak és óriás krátert ütnek a szülői ház arcára. Visszafordulnak a vizek; fut az érig az óceán. Megérkezik a tékozló fiú, az udvar friss havában lemossa arcáról a vereségek szégyenfoltjait, disznók elé szórja győzelmeinek gyöngyeit. Hétmérföldet lépő bakancsát a ház előtti eperfa szögére akasztja. Van Gogh-i bakancsok. Megmarkolod te is az emlékeid.

Ennek a zöld könyvnek otthonról hozott az illata. Nem karácsonyi vonattal érkezett, hanem a karácsony utánival, amellyel fölbatyuzva elrobogunk a Szilveszter báltermei felé. Tótágot álló lány az idő: talpán állt, az új évben ismét talpára áll majd, de előbb átbukfencezik egy éjszakán. Mikor a feje tetején áll, mikor a kamaszidő tótágot áll, akkor megfogdossuk a combját. Meztelen lába között tapogatjuk a kamaszlány-időnek, fürdőkádnyi pezsgőben fürdetjük. A karácsony utáni vonat a vérpiros pezsgők állomására fut, ezzel viszünk el otthonról mindent: mandulával töltött csirkét, gesztenyével megtöltött pulykát, könyvet a poros polcra. A karácsony előtti vonat fut haza üresen: arany dióként guruló üres beszéddel, Van Gogh-i üres bakancsokkal.

Karácsony után hoztam el otthonról ezt a zöld fedelű, fedelén aranybetűs könyvet én is. Rajta rablói ujjlenyomatom. G. R.—Sz. G.: *Gyógynövényeink*. Gyerekkorom könyvespolcának egyik legkülönösebb könyve volt. Annyi titok benne, mint egy verskönyvben; annyi különlegesség, finomság, illat, szín s annyi természetesség. Mint a verseskönyvet, elolvasni ezt sem lehetett, csak ihletetten beleolvasni. Abrutürömfű, Acsalapu levél és gyökér, Petasites folium et radix, Petasites Hybridus L. Származása — nézzék, mintha valami nemesről beszél-nénk — és előfordulási helye, itt meg, mintha körözött bűnözőről: Forrásos helyen, patakok mentén a hegyvidékeken. Mire használják: Izzasztásra és köhögés ellen. És a bazsalikomfű azaz Basalici herba. És vérehullató fecskéfű, mely akut fájdalomcsillapító és tejnedve szemölcsöt mûlaszt.

Nem is tudom: e könyvben magában-e a varázs? Vagy kint a világban, s csak én lopom be a könyvlapok közé. Mikor még anyám kezéhez gordiuszi erős kötéssel volt kötve a kezem, jártam gyógyfüves asszonyánál is, kuruzslóasszonyánál. Kinek a küszöbén kívül kellett megállni, a panaszt elmondani s várni, hogy a padlásjáróhoz állított létrán fekete macskaként felsza-

ladjon. Onnan hozta le szárított füveit, melyeket fajtájuk szerint kis fehér papírtölcsérekbe előre csomagolt. Kockás és vonalas irkalapok voltak a csomagolópapírjai; megdöbbenett, hogy később ilyen papírra írtunk az iskolában. Karácsonyra ezek a füvek illatukkal betöltötték a szobát, gondolom szarkalábillatuk és százsorszépvirág-illatuk és kiscsengőfü-illatuk volt, s tüzes ember virágja — illatuk (így nevezik az ezerjófüvet, a *Centaurium pulchellum* Drcét, amely meggyógyította Achilles tanítómesterének, Chiron kentaurnak a lábát, meggyógyította a belelőtt nyíl gennyes, virágos sebéét). Égikincsvirág szúrós illata keveredett a szekrény tetejére tett bírsalma finom lehelletével. Talán azt a tiszaföldvári, faluszéli öregasszonyt, fekete macskát keresem a zöld fedeles, aranybetűs könyvben? Talán az anya és a gyerek kezének azóta karddal átvágott gordiuszi csomóját? Vagy csak kamillák s hársak illatát?

A nagylevelű hársfa — *Tilia platyphyllos* Scop. — fejezetnél furcsa kis könyvjelzőt találok. Két régi, függőlegesen összeragadt vonatjegyet. A 0 701 050 és a 0 701 055 sorszámút. 50%-os mérséklésű menetjegyet személyvonat 2. osztályra, melyet Csongrád indulási állomáson váltottak, a világosbarna bélyegző környomata szerint 69. június 11-én. S amely 11,40 Ft ellenében 90 km távolságú utazásra jogosít. Falja e könyvjelző minden adatát a szemem, mint a titkosírás különös jeleit. Lásd, anyám és én utaztunk, a félárú jegy csak nekünk járt, s szinte biztosan Szegedre mentünk, hisz az lehet ekkora távolságra. Furcsa, hogy egyetlen ilyen útra sem emlékszem. Rövidebb-hosszabb röppályákon egyedül jártam már akkor is. Ha ketten mentünk, orvoshoz mentünk, ez is biztos. Most nem Tiszaföldvárra, a fekete macskához, hanem egyszer Szegedre is, a köpenyeshez, a fehér macskához. Novemberi vastag köd az emléken, ennél többet földézni nem tudok, ezt is csak a különös könyvjelző mentette meg az elhullástól. Mivel ez a két vonatjegy eddig nem került a kezembe, anyám biztosan eredetileg is a nagylevelű hársfa — *Tilia platyphyllos* Scop. — fejezetet jelölte vele.

Szilveszterkor, mikor tótágot álló lány az idő, mikor zsebéből minden kihullik, mikor a vonatok fölbatyuzva kirobognak az otthoni kis állomásról, emlékezni nem lehet. De karácsonykor, mikor a Van Gogh-i üres bakancsbal befutnak a vonatok, majd összemarkolom én is az emlékeim. Zöld fedelű könyvem magától kinyílik majd egy hajdani könyvjelzőnél. „*Tilia platyphyllos* Scop.” Olvasni kezdem: A hársfák hatalmas, 20—50 méter magasra is megnövő, szép, lombos fák. A levél mindkét lapja egyformán zöld, a nagylevelű hárs levelereinek kiágazásainál fehér szőrözetet látunk. Virágzata a levélhónaljából eredő, lecsüngő ernyőt alkot. Virágzata 2—5 sárga virágból összetett. Kellemes, jellegzetes illatú virága a méhek kedvence. Virágzik: júniusban. (Júniusban, hársfavirágzásokor utaztunk, gondolom majd.) Gyűjtendő: virágzata a murvalevelekkel együtt. A murvalevél 6—8 centiméter hosszú, lándzsás nyelv alakú. Felhasználása: a virág forrázatát nátha, idült hörghurut, köhögés, tüdő-elnyálkásodás esetén használják. Ha izzasztásul használjuk, a teát ágyban, forrón igyuk meg. Összetévesztése: a kőhársvirágot könnyen összetéveszthetjük az ezüst hársfáéval. Az ezüst hársfa levelének mindkét lapja finoman fehér, molyhos. A Magyar Gyógyszerkönyv ellenzi használatát.

Itt összecsukom majd a lapokat. Arra gondolok, hogy a karácsonyi és újévi vonatok december 28. táján, éppen virágnévnapon: Kamilla napján összeütközhetnek valahol. Két állomás közötti szabad pályán. Szempillámat lecsukom, s nézhetem hosszan a szempillák vetítésvásznán pergő filmet.

FOGADÓ A FEKETE MACSKÁHOZ

Keresek egy lányt — szólított meg a barátom; egyetlen pillanatra láttam csak, és azóta keresem. Lehet, hogy ő is keres, egyetlen pillanatra látott ő is, lehet, hogy azóta keres...

A gimnáziumi évek idején minden este összejöttünk a Fekete Macska Fogadóban. Osztálytársak, hatan-nyolcan barátok. Beleharaptunk a vastag füstbe, hörpintettünk egy-egy pohár bort, s halkan elmeséltük egymásnak aznapi gondjainkat. Érettségi előtt azután elhatároz-

tuk, hogy bárhová is kerüljünk, a Fekete Macskába évente kétszer újra és újra összejövünk, mégpedig minden év december 23-án, karácsony előtt két nappal és december 29-én, szilveszter előtt két nappal. Előtte is, utána is vigyen bennünket bárhová a vonat, hatunkat, nyolcunkat szaggassanak szét az utak hatfelé s nyolcfelé, de ennek a két estének a köteléke soha szét ne szakadhasson. S nem is szakadt szét eddig soha.

Erre a találkára érkezett a barátom, s már a fogadó ajtajából — mintha halaszthatatlanul fontosat akarna mondani — felénk kiáltott: Keresek egy lányt, egyetlen pillanatra láttam csak, azóta keresem, lehet, hogy ő is keres. December 23-a volt, egy éve nem találkoztunk, s most elhoztuk egymásnak az esztendő alatt fölszorodott kincseinket: egy-egy történetünket. Kint lucskosra olvadt a hó, hideg szelek nyargalásztak a földszintes, rozoga házak között. Bent a fogadóban részegek sürgése-forgása, kiabálása, alig halljuk egymás szavát. Mehetnénk fényesebb, csöndesebb vidékre innen, de hát ideköt a fogadalmunk. Bort kérünk, azt a régi, azt az örök, kénes, rossz, savanyú bort, bort kérünk sokat. „Hol volt az a lány?” „Hová lett az a lány?” — kérdeztem. Hülyeség, mondja a barátom, nem is lehet ez igazán elmondani.

Mint egy elejtett tükör darabjai, szétgurulnak az emlékeim, széthullanak a szavaim. Közlelebb húzzuk egymáshoz a székeinket, a mindent betöltő kiabálásban meghallhassuk ezeket a halkabb hangokat is. „Autóval mentem haza, kora délután, munkából: hazafelé az egész napos gyötretésből. Aznap is hó esett, vastagon belepte az autó elejét. Lépésben haladtam. A fagyoskodó gyalogosoknak minden átkelőnél széles mozdulattal intettem, menjenek csak. Szinte féltalomban utaztam. Fáradt voltam, megtört, egykedvű. S az egyik zebránál, ahol már szét se néztem, csak ösztönösen-fáradtan megálltam, hirtelen gyönyörű lányarc villant a szemembe.”

Dagi — ma már doktor, én diákkori nevét őrzöm — itt felröhögött. Ez a mindig bohóc Dagi, ez már a gimnáziumban is úgy röhögött, hogy az osztályfőnök beírt az ellenőrzőjébe: Kedves szülő, fia az órákat hangos nevetéssel zavarja, komolytalan magaviselete miatt osztályfőnöki figyelmeztetésben részesítem. Hehehe — gurul nevetése, mint a kő.

„Ahogy a szemembe villant a lány arca — folytatta —, megrázkódtam, tekintetének áramutése továbbszaladt a szívemig. Azt néztem, hol állhatnék meg az autóval, hisz éreztem, tovább nem mehetek. Kapkodva pillantottam szét, mögöttem rövid dudaszó, megállni tilos tábla mindenütt, kígyózó autósor, kötelező haladási irány, egyirányú utca... nem is tudom, összefogott ellenem minden. Nem tudtam sehohol sem megállni, csak egy pillanatra a gyalogjárórónál. A lány pedig megérezte izgalmam, s gyönyörű arcát befutotta a mosoly. Lassan átlibbent az autó előtt, kezét végighúzta a hűtőház tetején, hógolyónyi havat gyűjtött, s a járda túloldalán könnyű mozdulattal elhajította. Gázt adtam, a kötelező haladási irány szerint elkanyarodtam. A szentségít...”

Szép kis ügy, adj föl hirdetést — mondtam. Emlékeztek, mikor régen a Fekete Macska elől ellopták a biciklimet, hirdetést adtunk föl, figyelmeztettük a kedves tolvajt: nagyon vigyázzon, mert nyolcas van az első kerékben. Hát adj föl hirdetést. „Marhaság.” Az ilyen pillanatok lepkeként úgyis kiröppennek a markunkból, nincs mit utánaszaladni. Tudtam ezt mindig, s utáltam a visszahozhatatlan pillanatokot, most meg újkeletűen utálok, ennyi az egész... „Írok föl nyugtatót” — vág közbe Dagi. „Elviszlek Bözsi nénihez, a javasasszonyhoz, Tiszaföldvárra” — mondom én, hogy orvosi hiúságát megcsípjem. S át is veszem a szót, hisz rajtam a mesélés sora. „Gyerekek, itt az ideje, hogy a Fekete Macskában meséljek nektek a fekete macskáról: Bözsi néniről. Tudjátok, régen anyámmal sokat jártunk egy gyógyfüves asszonyhoz. Elmondtuk az egész rokonság baját, az öregasszony pedig a padlásjáróhoz állított létrán fölszaladt, hozta irkalapokba csomagolt füveit. Mint a fekete macska, úgy kúszott föl a létrán. Nagyon sokféle füve volt, erdélyi asszonyokkal is barátkozott, hogy egy-egy füvet onnan is megszerezzen. Máskülönb tanulatlan öregasszony volt. Talán azóta már meg is halt. „Vannak ilyen kuruzslók, szólt közbe a barátom. Aztán végső bajukban már hozzájuk fordulnak az emberek. Mert a végső kétségbeesés nagy úr, olyan hívővé teszi az embereket, hogy még az ilyen fekete macskákban is hisznek.”

Meglehet, hogy ez a magyarázat — vágta a szavába. De másról is szó lehet itt. Mert ha

én még egyszer elmehetnék ahhoz az asszonyhoz! Úgy jegyezném a mozdulatait, ahogy egy népdalénekes szavait jegyezni szokás. Hisz az az ének és ez a mozdulat: egyazon, egyazon fának az ágai.

Ennél tovább nem merészkedhettem előadásomban. Ez az a pont, ahol nevétségessé váltam, hisz baráti találkozásaink célja nem az ilyen tűnődés volt; inkább a savanyú borok új és új vérszerződése.

„Azt mondd, valami fa... — horkant fel valamelyikük. Csakhogy annak a gyümölcse azóta már elrohadt. Hova tűnt az a tudomány, hova tűnt az az ének?”

Képzeljétek, egy darabkáját nemrégén megtalálta anyám! Egy sokéves papirdarabkát, melyre sebtében följegyezte hajdan, hogy a fekete macska mire mit is ajánl. Íme, olvassátok. Anyám is alig igazodott el a régi, kusza betűi között — talán össze is keverte a dolgokat. Valamit mégis kisütöttünk. — Na mondd, mit! — szólított föl Dagi.

Egy régi írás, melyet gyereklány anyám írt, s melyet a fekete macska, az írástudatlan, diktált, úgy tudja, hogy méherősítőül: férhmályva mindenestől, széles levelű бүдös... kóró (talán бүskóró), paradicsomszár szolgál. Ezeket kell összefőzni, három héten keresztül hetente háromszor beleülni a teájába lefekvés előtt. Csupa férfi a társaságban, ezen a recepten jót röhögtünk. Fejfájásra ökörfarkkóró tea való, ezzel az arcot, fejet lemosni kéthetenként egyszer, s a kezelést hétszer ismételni. Belső daganatra fehérbabcső, árvacsalán, hét cső piros kukorica csutkája, hét gerezd fokhagyma való. Ebből főzz teát, s hét fürdőt vegyél.

Szemölcsre, kelésre, vakszemre tojásfehérjében timsót kell elkeverni, addig keverni, még tejfölszerű lesz, azzal kell hetente kétszer borogatni. „Hát ez a pár recept maradt az öregasszonyból; nem sok, de belőlünk még ennyi sem marad” — szólt közbe valaki. És reumára fél liter ecetben kilenc gerezd fokhagymát kell összefőzni, minden második este azzal bedörzsölni a reumás részt. Gyomorhurutra pedig minden második reggel fél deci vízben gyűszűnyi ecetet kell inni. Hát ennyi, anyám, a kódex írója ennyit jegyzett.

— Hallod, én elmennék ahhoz a fekete macskához. Villámütötte szívemre kérnék tőle füvet.

— Ne menj te a fekete macskához. Villámütötte szívedre ne kérj semmilyen füvet.

— Elmennék ahhoz a fekete macskához. Meddő életemre kérnék tőle füvet.

— A meddőségre való fű, a méherősítő fű meddő férfiéletemre gyógyírt nem adhat.

— Elmennék én ahhoz a fekete macskához. Elrontott életemre kérnék tőle füvet.

— Ne menj a fekete macskához. Álarcos világunkban álarc nélkül jársz te, csak ennyi a bajod.

— Elmennék ahhoz a fekete macskához. Villámütötte szívemre kérnék tőle füvet.

Egy ideig senki nem válaszol, kint olvad, lucskolódik, piszkolódik a hó, bent marja szemünket a veszett füst.

— Ne menj te a fekete macskához — hallik a tétova válasz. Villámütötte szívedre a Fekete Macskában igyál egy pohár bort.